

Wymiar sprawiedliwości w Polsce – perspektywa przyszłości – relacja z konferencji

„Wymiar sprawiedliwości w Polsce – perspektywa przyszłości” to temat konferencji, którą zorganizowali Naczelna Rada Adwokacka oraz Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych NRA 20 listopada w Warszawie.

Konferencja cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem, ale z uwagi na sytuację epidemiczną stacjonarnie w debacie mogło wziąć udział tylko 30 osób. Pozostali uczestnicy uczestniczyli w konferencji online. Konferencja była transmitowana na kanale Adwokatury Polskiej na YouTube, gdzie odnotowano ponad 990 odsłon w ciągu pierwszego tygodnia od wydarzenia. Zalogowani uczestnicy mogli wziąć udział w dyskusji za pośrednictwem platformy Zoom.

Konferencję otworzyła adw. Dorota Kulińska, dyrektor Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych NRA, która powitała także gości, w tym prof. Roberta Grzeszczaka z Uniwersytetu Warszawskiego, Stanisława Rymara, byłego Prezesa NRA, byłego wiceprzewodniczącego Trybunału Stanu, sędziego Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku, sędziego Stanisława Biernata, Stanisława Zabłockiego, sędziego SN w stanie spoczynku (uczestniczącego się online), adw. Ewę Stawicką i pośła Piotra Ziętarskiego – tych dwoje wzięło udział w konferencji w formie zdalnej.

Następnie głos zabrał adw. Przemysław Rosati, prezes NRA, który odnosząc się do tematyki konferencji, przypomniał, że „centralnym punktem wymiaru sprawiedliwości jest człowiek”. Zaznaczył, że podczas rozpoczynającej się konferencji przedmiotem dyskusji będą: obecny stan wymiaru sprawiedliwości i prognozy skutków wprowadzanych obecnie rozwiązań na przyszłość z punktu widzenia obywatela. Podziękował uczestnikom, prelegentom, moderatorom, a przede wszystkim adw. Dorocie Kulińskiej za zorganizowanie debaty.

W pierwszym panelu referaty przedstawili prof. dr hab. Robert Grzeszczak i dr hab. Dawid Sześciło. Ich wystąpienia koncentrowały się na poszukiwaniu dróg wyjścia z kryzysu ustrojowego systemu sprawiedliwości w Polsce z uwzględnieniem aspektu oceny sytuacji w Polsce, w świetle zasad funkcjonowania prawa europejskiego oraz w kontekście roli i funkcji instytucji Trybunału Konstytucyjnego po wprowadzonych zmianach.

Prof. Robert Grzeszczak przypomniał, że problemy praworządności w UE stały się tematem od 2010 r. Wtedy zmiany w zakresie sądownictwa konstytucyjnego, sądów najwyższych i systemu wymiaru sprawiedliwości zapoczątkowały Węgry, od 2012 r. zaczęła je wprowadzać Rumunia, a od 2015 roku -Polska. W szerokiej opinii reformy te zagrażają, naruszają a nawet destabilizują rządy prawa, stanowią zagrożenie dla demokracji. I choć, jak podkreślił prelegent, organizacja sądownictwa należy do wewnętrznych kompetencji państw członkowskich, to jednak nie mogą one wykonywać tej kompetencji z naruszeniem prawa Unii.

Drugi prelegent, dr hab. Dawid Sześciło, przedstawił możliwe rozwiązania, które po zmianie uwarunkowań politycznych pozwoliłyby dokonać rzeczywistej odbudowy autorytetu Trybunału Konstytucyjnego. Prof. Sześciło wskazywał na trudny wybór pomiędzy powrotem do modelu funkcjonowania sądownictwa konstytucyjnego sprzed 2015 roku a przyjęciem zupełnie nowej formuły ukształtowania tego sądownictwa w oparciu o tak zwany model rozproszony.

Moderatorem panelu była dr hab. Dorota Pudzianowska (UW).

[\(czytaj konspekt wystąpienia prof. Roberta Grzeszczaka\)](#)

[\(czytaj konspekty wystąpienia dr. hab. Dawida Sześciło\)](#)

W drugim panelu, którego tematem był "Ustrój i organizacja wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych i karnych", prelegentami byli dr Andrzej Olaś (UJ) i dr hab. Sławomir Steinborn, prof. Uniwersytetu Gdańskiego, sędzia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku.

Dr Andrzej Olaś, opierając się na raporcie "Ocena polskiego sądownictwa w świetle badań. Vol. 3" Fundacji Court Watch Polska z 2021, omówił ujemny bilans społecznych efektów zmian w wymiarze sprawiedliwości wprowadzanych przez obecną większość parlamentarno-rządową i Prezydenta. To między innymi spadek poziomu niezależności sądów i niezawisłości sędziów, wzrost przewlekłości postępowań, pogorszenie standardu realizacji zasady jawności postępowań, niepewność co do trwałości i stabilności orzeczeń wydawanych z udziałem sędziów powoływanych przy udziale nowej KRS, zachwianie systemu kontroli hierarchicznej zgodności norm wskutek zmian w Trybunale Konstytucyjnym dokonanych w 2015 r.

Prelegent podjął także aktualny obecnie temat instytucji sądów pokoju. W konkluzjach wystąpienia dr. Olasia znalazły się istotne wskazówki dla poprawy obecnej sytuacji sądownictwa, polegające na rekomendacji przede wszystkim wzmocnienia kadrowego obsady sądów, wzmocnienia autonomii sędziego, uporządkowania procesu legislacyjnego, w tym przywrócenie Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

W następnym wystąpieniu prof. Sławomir Steinborn podkreślił, że władza ustawodawcza w demokratycznym państwie nie powinna ingerować w kształt i funkcjonowanie władzy sądowniczej bez umocowania w wartościach konstytucyjnych. Przeanalizował ustrojowe i procesowe ograniczenia w kształtowaniu struktury sądownictwa. Generalna reguła tych pierwszych: wszelkie regulacje ustawowe dotyczące ustroju sądów muszą podlegać ocenie czy i w jakim stopniu mogą wpływać ograniczająco na niezawisłość i bezstronność sędziów. Generalna reguła procesowych ograniczeń: ustawodawca nie ma całkowitej swobody w kształtowaniu ustroju (w tym struktury) sądownictwa, gdyż przyjmowane w tym zakresie rozwiązania muszą respektować wymagania wynikające z konstytucyjnych praw jednostki, zwłaszcza prawa do sądu.

Moderatorem II panelu była dr Karolina Kremens (UWr)

[\(czytaj konspekt wystąpienia dr. Andrzeja Olasia\)](#)

[\(czytaj konspekt wystąpienia prof. Sławomira Steinborna\)](#)

Tematem ostatniego panelu konferencji "Wady postępowania a wzruszalność orzeczeń - w poszukiwaniu remedium". Prelegenci: dr hab. Dobrosława Szumiło-Kulczycka, prof. UJ i dr hab. Tadeusz Zembrzuski, prof. UW, szczegółowo analizowali przesłanki stwierdzenia nieistnienia orzeczenia i nieważności postępowania - jako bezwzględnych przyczyn odwoławczych, omawiając narastające w związku z tym wątpliwości z perspektywy stron i uczestników postępowania cywilnego.

Moderatorem był dr hab. Mikołaj Małecki (UJ)

[\(czytaj konspekt wystąpienia dr hab. Dobrosławy Szumiło-Kulczyckiej\)](#)

[\(czytaj konspekt wystąpienia dr. hab. Tadeusza Zembrzuskiego\)](#)

Konferencję podsumował adw. Przemysław Rosati, prezes NRA. Podkreślił, że żywa dyskusja pokazała, jak bardzo środowisku prawniczemu zależy na sprawności wymiaru sprawiedliwości. Zdaniem prezesa NRA, w debacie mocno wybrzmiało, że wymiar sprawiedliwości jest przede wszystkim dla obywateli, ponieważ to obywatel jest głównym beneficjentem rozwiązań systemu wymiaru sprawiedliwości i był wspólnym elementem odniesienia każdego z paneli.

Prezes NRA dodał, że jedynie szeroka współpraca środowisk prawniczych, adwokatów, radców prawnych i sędziów, ale także przedstawicieli nauki prawa w uniwersytetach pozwoli na wypracowanie założeń, a następnie konkretnych rozwiązań reformy wymiaru sprawiedliwości. Zdaniem Prezesa Rosatego, debata jest inspiracją do zmian. Gdybyśmy milczeli lub dyskutowali tylko w zamkniętym gronie, do opinii publicznej nie przedarłby się przekaz o zagrożeniach wiążących się z dokonywanymi zmianami. Świadomość prawna nie byłaby na dzisiejszym poziomie. Musimy jednak robić więcej, mówić częściej i mówić głośniej – podkreślił Prezes NRA.

Raz jeszcze podkreślił, że to, co najważniejsze, to by każdy miał swobodny, równy dostęp do niezależnego sądu, niezawisłego sędziego, by prawa człowieka i wolności obywatelskie były chronione i przestrzegane, a prawo do sądu było realne i efektywne. Podejmując debatę, daliśmy wyraz odpowiedzialność za bezpieczną przyszłość prawną obywateli.

